

FUNDACIÓ BANC DELS ALIMENTS DE LES COMARQUES DE LLEIDA

Seu social: Lleida

Àmbit geogràfic: local

Forma jurídica: fundació

- 958 persones treballadores
- 1 persona treballadora pertanyent a col·lectius en risc d'exclusió social
- 114 persones voluntàries
- 27.090 persones ateses en serveis a altres col·lectius en situació d'exclusió social

www.bancalimentslleida.cat

Breu història de l'organització

La Fundació Banc dels Aliments de les Comarques de Lleida és una organització independent, apolítica, aconfessional i sense ànim de lucre, que va néixer l'any 2006 amb l'objectiu principal lluitar contra el malbaratament, recuperant excedents alimentaris, i lluitar contra la pobresa, fent arribar els aliments, a persones en situació de precarietat alimentària de l'entorn social més immediat.

Des dels seus inicis el Banc dels Aliments no ha distribuït els aliments de forma directa a les persones usuàries, sinó que ha proveït d'aliments les xarxes d'entitats d'iniciativa social que els reparteixen a les persones en situació de vulnerabilitat, derivades pels agents d'ajuda social pública i privats. Són aquests últims els responsables d'avaluar les seves necessitats i fer-ne el seguiment.

Des del mes de març de l'any 2022 el Banc dels Aliments de les Comarques de Lleida, ha obert un nou servei, el Centre de distribució d'Aliments, el Palet. Amb l'obertura d'aquest nou projecte d'innovació social, el Banc dels Aliments, ha fet un salt qualitatiu, distribuint directament els aliments a les persones en situació d'inseguretat alimentària de la ciutat de Lleida.

Missió

Lluitar contra el malbaratament, recuperant excedents alimentaris, i lluitar contra la pobresa, fent arribar els aliments, a persones en situació de precarietat alimentària de l'entorn social més immediat.

Descripció de l'activitat

L'activitat del Banc és continuada durant tot l'any i es basa en trets generals en la recuperació i captació dels aliments i la seva posterior distribució a la xarxa d'entitats receptores. Així tenim les següents fases:

La captació dels aliments:

1. Recuperació d'excedents alimentaris de la indústria i les cadenes de distribució.
2. Programes públics d'ajuda (Unió Europea).
3. Aprofitament dels excedents del camp (fruita i hortalisses).
4. Organització de recaptés en les comarques de Lleida.
5. Intercanvi entre Bancs.

La distribució dels aliments:

Els aliments recuperats i recollits pel Banc són emmagatzemats i classificats a la nau del Banc amb la rapidesa necessària per poder ser repartits en bones condicions.

Posteriorment, són distribuïts a pràcticament un centenar d'entitats socials de les comarques de Lleida que atenen principalment famílies en situació de pobresa com també altres col·lectius en risc d'exclusió social.

DESCRIPCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

CENTRE DE DISTRIBUCIÓ D'ALIMENTS, EL PALET

Breu descripció

El Palet va obrir les portes l'any 2022 per donar resposta a la creixent necessitat de dignificar el servei d'ajuda alimentària.

El Palet, situat a barri de Balàfia de Lleida, disposa de 3 espais:

- Centre de distribució d'aliments: amb un format semblant a una botiga de barri on les persones usuàries derivades de serveis socials poden disposar d'accés gratuït als aliments a través d'un sistema de punts i de cita prèvia. Les famílies agafen de les prestatgeries els productes i quantitats que desitgen, dins d'unes limitacions de punts i unitats màximes per cada tipus de producte. Es vetlla per oferir un acompanyament de qualitat mitjançant una educadora social i persones voluntàries, arribant a ser facilitadors d'eines del teixit social, associatiu i sociolaboral i facilitant l'apoderament.
- Servei de nutrició: inclou els programes d'educació alimentària i la visita clínica gratuïta per part d'una Dietista-Nutricionista. El programa d'educació alimentària consisteix en la realització de tallers amb l'objectiu de formar a les persones usuàries en aspectes de gestió de l'alimentació tant en la planificació dels àpats com en l'emmagatzematge dels aliments. D'altra banda, la visita clínica s'empara en l'objectiu d'oferir una atenció individualitzada amb la finalitat d'identificar possibles riscos de malnutrició i assegurar una millora de l'estat nutricional i la consecució d'un òptim estat de salut, tenint en compte les preferències personals, socioeconòmiques, religioses i culturals.
- El Palet de l'Horta: un espai obert a la ciutadania on tothom pot fer una compra social, de proximitat i d'aprofitament. En definitiva, una compra responsable per a les persones i per al planeta de productes "fora de sèrie".

Aportació de valor de la iniciativa

Volem generar un canvi en el dret a una alimentació adequada de les persones al mateix temps que treballem en la lluita contra el malbaratament, ja sigui sensibilitzant i teixint noves aliances amb el tercer sector i el sector empresarial com, sensibilitzant a la ciutadania vers el consum responsable, la sostenibilitat i el canvi climàtic.

Prestem un servei universal, proactiu, preventiu, accessible i equitatiu, que potenciï la intervenció a l'entorn pròxim i a la comunitat, que fomenti la participació activa i que personalitzi una intervenció integrada.

Treballem per superar la lògica del donant-receptor d'aliments i es busca la participació i corresponsabilitat de les persones en el projecte implicant moltes de les famílies que han estat usuàries o que encara ho són.

Comptem amb la col·laboració del Projecte de recerca NAME liderat per la UDL i que té com a principal objectiu millorar l'estat nutricional i de salut de població amb inseguretat alimentària de les Terres de Lleida.

Necessitats identificades

La cobertura de les necessitats bàsiques és per a moltes persones i famílies una missió àrdua a la qual han de dedicar una part important dels seus ingressos. El nivell de renda d'una part de la població amb prou feines arriba per cobrir les necessitats bàsiques de subsistència, com l'habitatge, el menjar, la higiene, el vestit i els subministraments bàsics d'aigua, gas i electricitat. Aquesta manca de recursos suficients per fer front a la resta de les necessitats de la llar d'una manera digna, fa que moltes persones i famílies tinguin dificultat per disposar de recursos suficients per a la compra d'aliments i altres productes bàsics.

Aquesta dificultat per tenir accés a una alimentació nutritiva, segura i saludable es tradueix en una disminució del consum de productes frescs i un augment del consum d'aliments altament calòrics, poc nutritius, però a un preu més assequible, cobrint les necessitats energètiques però propiciant un dèficit de certs nutrients.

La dificultat actualment descrita contrasta, amb el fenomen del malbaratament alimentari, un dels reptes més importants que enfrontem en temps d'emergència climàtica. A Catalunya, es calcula, que cada any es desaprofiten 262.471 tones d'aliments. Per aquests motius, hem impulsat la creació del Palet amb la finalitat de donar resposta a la demanda creixent d'aliments i a la necessitat d'oferir un servei digne que prioritzi l'acompanyament, la capacitació dels usuaris des d'un punt de vista alimentari i nutricional.

Principals objectius assolits

- Lluitar contra el malbaratament alimentari.
- Assegurar l'alimentació bàsica i l'atenció social.
- Millorar l'estat nutricional i de salut de població vulnerable.
- Donar valor i vendre a baix preu la verdura i la fruita "imperfecta" de l'Horta de Lleida.
- Promoure l'acció comunitària.

Principals resultats obtinguts

Durant l'any 2022 s'ha aconseguit:

- Lluita contra el malbaratament alimentari: mensualment s'han recuperat 700 kg d'aliments.
- Assegurar l'alimentació bàsica i l'atenció social: s'han atès 8.997 persones derivades per serveis socials i s'ha ofert una cistella equilibrada, donant prioritat als productes frescos com fruita i verdura. S'ha fet un acompanyament amb l'educadora social i l'equip de voluntariat.
- Millorar l'estat nutricional i de salut de població vulnerable.
- Des de la seva obertura al servei de nutrició s'han atès individualment 98 persones.
- S'ha posat a disposició de totes les famílies usuàries informació relacionada amb l'aprofitament alimentari i amb eines de suport a nivell d'educació nutricional.
- També a les atencions individuals se'ls hi ha facilitat material específic segons cada cas.
- Donar valor i vendre a baix preu la verdura i la fruita "imperfecta" de l'Horta de Lleida: s'han venut 29890 kg de productes fora de sèrie.
- Promoure l'acció comunitària: activitats comunitàries: s'han dut a terme 5 activitats obertes a la ciutadania per afavorir una consciència comunitària per una alimentació adequada i sostenible. S'ha treballat amb xarxa amb diverses entitats: col·legi de Dietistes i Nutricionistes de Catalunya, diverses entitats que treballen temes d'inserció sociolaboral, etc.

Abast de l'experiència

El projecte del Palet amb tots els nous serveis que ofereix vol aconseguir els següents criteris:

- Garantia alimentària: treballem per a garantir el dret a una alimentació adequada i vetllem per l'alimentació saludable i promoció de la salut.
- Dignificació: és un supermercat en format autoservei que les persones poden prendre part activa en l'elecció dels productes i corresponsabilitzar-se de la seva alimentació, ateses les seves preferències.
- Acompanyament: que sorgeix com a resposta a les estratègies més assistencials i on es realitzen accions d'apoderament, com mesures d'acompanyament sociolaboral
- D'acció comunitària i de treball en xarxa, afavorim una consciència comunitària per una alimentació adequada i sostenible, a través d'accions de sensibilització. Es treballa col·laborativament amb entitats de Lleida.
- Sostenibilitat: una part dels aliments provenen d'aliments recuperats lluitant d'aquesta manera contra el malbaratament, i promovent una economia circular.

Persones implicades en l'experiència

Treballadores: 5

Membres equips directius: 10

Ateses: 8.997

Voluntàries: 80

Altres: 15 (persones en pràctiques del Grau d'Educació Social i Dietètica i Nutrició, persones de mesures penal alternatives, persones d'associacions que treballen la inclusió sociolaboral)

Principals factors clau d'èxit

- Donem valor als aliments: són considerats com a béns bàsics no com a mercaderies.
- Servei inclusiu: el fet d'incorporar una botiga de productes "imperfectes" obert a tota la ciutadania, el Palet de l'horta, fa que el servei sigui lliure d'estigmes.
- Enfocament holístic, comunitari, cívic, sostenible.
- Posem les persones usuàries al centre. Vetllem per l'acompanyament de les beneficiàries, i a través de les relacions i els vincles que es produeixen es crea un espai de formació, contacte i generació d'oportunitats.
- L'alimentació com a element per promoure el diàleg intercultural i incrementar la inclusió social.
- Treballem per superar la lògica del donant-receptor d'aliments i es busca la seva participació.
- Treballem per millorar l'estat de salut de les persones.
- Projecte amb alta implicació/compromís per part de l'equip de voluntariat.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa

El principal repte que ens vam trobar va ser obrir una botiga de productes imperfectes per fer un servei més inclusiu, com també l'obertura del servei de nutrició. Era molt important per l'entitat, apostar per aquests dos serveis i "salvar" les dificultats administratives perquè el Palet fos un referent per altres entitats que treballen en la distribució d'aliments. L'altre obstacle va ser la recerca de finançament per fer viable l'arrencada del projecte.

Elements innovadors que aporta l'experiència

El Palet és un projecte d'innovació social que incorpora altres dimensions de l'alimentació com les culturals, relacionals, lúdiques, educatives i de sostenibilitat igualment essencials per a un desenvolupament vital equilibrat i harmònic de les persones. El Palet s'ha convertit en el primer centre de distribució solidària d'aliments que incorpora un servei d'assistència nutricional gratuït per a les persones usuàries centrat en les consultes clíniques i en l'educació nutricional per mitjà de tallers grupals i la recerca.

També s'incorpora un element d'innovació tecnològica que consisteix en la utilització d'un programari creat a mida per a aquest tipus de servei que permetrà gestionar de forma eficient les derivacions de persones usuàries i controlar les quantitats de producte existents en tot moment.

El Palet vol donar resposta a les necessitats actuals del dret a l'alimentació, però vol fer-ho des d'un nou enfocament més holístic, comunitari, cívic, sostenible i posant a les persones usuàries al centre. També vol ser una referència per altres entitats que treballin en la distribució d'aliments i vulguin fer una transició cap a un nou model de distribució d'aliments.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

Existeixen serveis de distribució en format autoservei dels quals en són referents els models de CDA (centres de distribució d'aliments) a la província de Girona o DISA (distribució solidària d'aliments) que aglutinen diferents entitats a la província de Barcelona i que s'agafen de referència per a bastir l'actual projecte, però l'objectiu és anar una mica més enllà. Es tracta del primer servei pensat en clau nutricional amb factors innovadors com la distribució dels productes per sectors com a una experiència pedagògica i l'acompanyament nutricional individualitzat. Es posa el focus en la dignitat, esdevenint també el primer servei mixt (servei de distribució solidària d'aliments a usuaris i botiga de venda de productes "imperfectes" obert a la ciutadania). El Palet vol ser una referència per altres entitats que treballin en la distribució d'aliments i vulguin fer una transició cap a un nou model. Un altre factor a destacar i que ens aportarà informació de l'impacte del servei és la participació amb el projecte NAME de la Universitat de Lleida, un projecte d'assistència nutricional a població en situació de pobresa alimentària a la província de Lleida.